

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Astruitur invincibilis ignorantia facti & iuris positivi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

tanquam à DEO concessum, & proportionatum Divinæ legi.

10. Dices primò. An hinc non sequatur vitiosus circulus, si opus sit rectum per ordinem ad regulam Conscientiæ, ipsa quoque Conscientia sit recta per ordinem ad opus rectum, tanquam proprium objectum? Respondeo non esse circulum vitiosum, quia in diverso genere, modoque causandi. Opus quippe rectum denominatur, quasi passivè à conscientia regulante in ordine causæ idealis & directivæ, uti fit in artefactis. Conscientia verò denominatur recta ab objecto in genere causæ objectivæ, & quasi activè, in quantum conscientia ipsa in objecto regulativè causat conformitatem cum lege æterna: cum enim omnium veritas sit quædam conformitas cum objecto, etiam practica veritas debet esse talis; hæc tamen cum differentiâ, quod practica activè quasi sibi conformatur, speculativa quasi passivè conformatur objecto.

11. Dices secundò. Conscientia tanquam regula secunda, regulata & exemplata à prima regula, non potest esse recta, nisi sit conformis primæ regulæ, seu legi divinæ: sed non est conformis, quando est invincibiliter erronea: tunc enim lex

Divina actum prohibet, & dicitur esse illicitum, quem econtrâ conscientia dicitur esse licitum: ergò tunc non potest esse recta. Respondeo distinguendo minorem: non est conformis divinæ legi ut absolute respicienti talem actum vel objectum, concedo; & idè est speculativè falsa: non est conformis divinæ legi respicienti talem actum ut substantem tali invincibili representationi, nego. Sic enim dicitur, hunc actum formaliter esse honestum & licitum. Unde, si Jacobus Liz, invincibiliter existimatæ uxori, delictum denegasset, contra Divinam legem justitiæ peccasset.

Sed nunquid hac ratione Conscientiam invincibiliter errantem malè appellamus erroneam, cum potius deberemus appellare rectam juxta hæcenus dicta? Respondeo, quamvis Conscientia invincibiliter erronea à parte rei semper sit recta, utum tamen obtinuisse, ut omnia illa Conscientia dicatur erronea, quæ continet errorem sive practicum, sive speculativum, idèque in divisione conscientiæ in veram & erroneam, ly vera solet accipi pro veritate tam speculativa quam practica. Est verò aliquando loquendum cum multis.

ARTICULUS II. De Conscientia erronea.

SUMMARI A.

1. Exponitur Conscientia erronea.
2. Datur invincibilis ignorantia facti.
3. Item Juris positivi Civilis & Ecclesiastici.
4. Item Juris Divini positivi.
5. Non datur ignorantia invincibilis juris naturalis universi, & quoad notissima principia.
6. Datur quandoque in præceptis naturæ, quæ facili discursu ex primis principiis deducuntur.
7. Datur in præceptis naturæ, quæ obscurius ex primis principiis deducuntur.
8. Confirmat hanc ignorantiam experientia.
9. Absurda opposita sententia.
10. Invincibilis ignorantia in jure naturali inculpabilitas ostenditur.
11. Impugnatur doctrina Jansenii.
12. Quo sensu Scripturæ & PP. ignorantiam appellant peccatum?
13. Objectiones Wendrochii.
14. S. D. loquitur de vincibili ignorantia fidei.
15. Tertullianus & D. Augustinus exponitur.
16. Invincibiliter errans dirigit suos actus secundum legem justitiæ.
17. Nec est difformis Divino judicio quoad formalem bonitatem operationis.

§. I.

Adstruitur invincibilis ignorantia facti & juris positivi.

1. Conscientia erronea dividitur in vincibiliter & invincibiliter erroneam. Error vel ignorantia vincibilis, quam in Tract. de Actib. hum. etiam consequentem diximus, est, quæ hic & nunc poterat & debebat adverti, seu quæ adhibito debito studio ac diligentia superari potuit,

eaque de causa sicuti non tollit voluntarium, ita neque actum peccaminosum à se indirectè causatum excusat à culpa; & sic pariter conscientia ex vincibili ignorantia dicitur licita, quod est illicitum, nunquam potest esse regula rectæ operationis, neque ab operatione sibi conformi illicitiam tollit; sive sit ignorantia juris h. e. legis prohibentis aut obligationis existens, ut si ignores, sitne usura illicita, sitne iste articulus fidei, sitne impedimentum dirimens conjugii in quarto gradu &c. ? sive sit ignorantia facti, ut si ignores, hunc, quem percussis, esse Clericum, hunc diem esse festivum, hanc femineam esse consanguineam, hoc animal, quod videt, esse hominem, hunc reum in judicio esse innocentem &c. Invincibilis ignorantia sive juris h. e. facti est, quæ adhibito debito studio ac diligentia superari non potuit. De qua ad subsequendum notitiam meliorem occurrunt plura ponderanda.

Et primò quidem dari ignorantiam invincibilem facti in confesso est apud omnes contra Guiliel. Paris. tract. de Legibus c. 21. citatum à Sairo thes. l. 2. c. 9. quia tunc datur invincibilis ignorantia, quando in mente nulla suspicio, dubietas, aut confusa saltem notitia oritur; sed in facto, vel aliqua facti circumstantia, etiam ad jus naturale pertinentibus hoc frequenter contingit, quæ cum in aliquo particulari & contingenti consistant, facile possunt hominis etiam sagacis notitiam fallere. Ita Jacobus, quantumvis sciret, jure naturali veritum esse accessum ad femineam non suam, non tamen peccavit, Liam filiam pro Rachele vera uxore suppositam cognoscens, quia nullam habuit rationem dubitandi, an illa

effet sua uxor. Ita secundum S. Th. 1. 2. q. 75. a. 3. qui patrem occideret, invincibiliter ignorans esse patrem, etsi non ab homicidii, à culpa tamen parricidii abolveretur.

Ita si quis innocenter emit rem furtivam, comedit aut comedendum apponit cibum venenatum, quando bona fide rem furtivam, aut cibum venenatum esse ignorat, & juxta hominum prudentium nec venditor de re, an sit furtiva, nec medicus de cibo, an sit venenatus, solet consuli, nec alia rationabilis causa dubitandi suboritur. Quo casu ex conscientia invincibilis dictamine operans, semper inculpate, imò si alia debita requisita adfuerint, honestè operatur, quippe cui malitia operationis per ignorantiam antecedentem redditur penitus involuntaria & necessaria, nec proinde aliqua lege (qua pro materia requirit voluntarium liberum) hic & nunc vetita vel imputabilis; nullius enim crimen maculat nescientem, inquit S. August. tr. 89. in Jo. & non tibi imputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras. l. 3. de lib. arbit. c. 19.

Idem secundò dicendum de Juris positivi, Civilis, vel Ecclesiastici ignorantia: nam licet in foro externo non facile audiatur, qui juris ignorantiam præterdit. Per Regul. 13. Juris in 6. ignorantia facti, non Juris excusat, id tamen contingit solum ex præsumptione, quâ quis post debitam legum promulgationem non facile illas ignorare præsumitur. Nihilominus cum humanae leges & statuta sint satis multa, quæ scire nec omnibus possibile est, nec necessarium, facile contingit, eorum aliqua, nullâ subortâ dubitatione ignorari, quam ignorantiam si quis legitime probet, ut si ostendat, se tempore factæ promulgationis absentem, furiosum vel amentem fuisse, etiam in foro externo audiendam & acceptandam fore colligit Sylvius ex c. cum in tua: qui matrimonium accusare possunt.

Unde hæc quoque Juris ignorantia invincibilis à peccato, & censuris illam consequentibus excusat.

Tertiò satis receptum est, etiam Juris Divini positivi ignorantiam invincibilem dari, eamque excusare à peccato. Nam juxta D. August. tract. 89. in Jo. & epist. 10. ad Xystum. & Doct. Angel. 2. 2. q. 10. a. 1. doctrinam, datur infidelitas negativa in iis, qui vel inter infideles nati, & educati, vel Pastorum defectu aut negligentia, vel propria hebetudine de fidei nostræ mysteriis nihil audierunt, nihil intellexerunt, quæ infidelitas non est peccatum, sed *pæna peccati* (saltem originalis) quomodo enim credent ei, quem non audierunt: quomodo autem audient sine predicante? Rom. 10. Ideo Christus Joan. 15. Si non venissem, inquit, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent &c. Et D. August. loc. cit. in Joan. respondens, an, ad quos non venit Christus &c. habeant excusationem de suo peccato? dicit habere illos excusationem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt.

Rationem dedit idem S. P. sup. n. 2. Oppositam sententiam damnarunt Sum. Pontiff. Pius V. R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. II.

Gregor. XIII. & Urbanus VIII. in hac propositione Bay. Infidelitas purè negativa in his, quibus Christus non est predicatus, peccatum est.

§ II.

An & quando dari possit invincibilis ignorantia juris naturalis?

Nec quartò negari potest, etiam dari invincibilem ignorantiam Juris seu legis naturalis: nam licet certum sit, non dari invincibilem ignorantiam in adulto, quoad universam naturæ legem, & quoad prima notissima & universalissima præcepta naturæ, quale est illud: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; de quo D. August. in Psal. 57. hoc & antequam lex daretur, nemo ignorare permittus est, ut esset, unde judicarentur, & quibus lex non esset data. Unde D. Th. 1. 2. q. 94. a. 6. de istis præceptis: quantum ad præcepta communia, quæ sunt omnibus nota, lex naturalis nullo modo a cordibus hominum deleri potest in universali: nihilominus magnum est discrimen inter præcepta naturæ, quæ ex iis moralibus notissimis principiis per discursum deducuntur. Nam aliqua ita facile & per se ex illorum noticia consequuntur, ut absque supina negligentia eorundem consequentia ignorari non possit; alia verò difficilius discursu obscurius deducuntur, & vis consequentia non nisi à Sapientioribus penetratur, prout agnoscit S. D. 1. 2. q. 100. a. 11.

Primi generis præcepta absolute considerata saltem ad longum tempus (nam ad breve tempus fortè in pueris ad pleniorum usum rationis tardè venientibus etiam hæc præcepta invincibiliter ignorantur) ignorari non possunt: nam esto, quòd pravâ consuetudine furtum reputetur licitum, tamen modicâ discurrendi facultate ex illo notissimo principio: quod tibi non vis fieri &c. absque labore inferitur: Non furtum facies. Dixi: absolute considerata: nam ut optimè advertit Sylvius 1. 2. q. 76. a. 3. quæst. 2. Conclus. 3. Si illa quoque præcepta notabili circumstantia à peccato excusante afficiantur, ab aliquibus etiam longo tempore invincibiliter ignorari possunt, eò quòd ex tali circumstantia efficiantur obscura, quæ ex se clara videbantur. E. g. clarum est, mendacium, furtum, homicidium, perjurium esse peccata, sed non ita clarum est, sine peccatum falsâ calumniâ falsam calumniam depellere, pejerare, mentiri ad servandam vitam propriam, amici, Principis, occidere seipsum ad vitanda tormenta gravissima, castitatem conservandam, interficere hominem sine spe vitæ cum gravissimis doloribus luctantem, & interficere rogantem, prout Amalecites Saullem interfecit.

Secundi generis præcepta in hominibus non tantum infidelibus, sed etiam fidelibus aliquando invincibiliter ignorantur; non enim ita sunt obvia, ut non etiam Sapientissimi aliquando de illorum veritate dubitent, vel omninò negent. Nam primò æquè Sapientissimus ac Sanctissimus P. Augustinus [referente Esparza append. p. 1. a. 2. & Herinck p. 2. disp. 1. q. 7. num. 60.] l. 1. de Serm. Dom. in monte, dicitur, an uxor à marito dimissa committat peccatum mortale, si alteri marito priori adhuc vivente copuletur? Dicit enim: Si autem dimittatur à viro, cum quo esse